

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ**Новий етап українсько-польської наукової співпраці: освіта для майбутнього**

Нині перед сучасним світом у цілому й освітою як пріоритетною сферою суспільного розвитку, зокрема, постали глобалізаційні виклики, адекватною відповіддю на які може стати конструктивний міжнародний науковий діалог. У контексті такого обговорення актуалізується значущість звернення до загальносвітового освітнього досвіду, що сприятиме подальшій розбудові національних систем освіти і розумінню тенденцій їх розвитку. Формат такої міжнародної співпраці передбачає, з-поміж іншого, організацію спільних наукових досліджень та проведення заходів з участю науковців різних країн.

Перспективним для української наукової спільноти є розвиток культурно-освітніх контактів із польськими колегами. Їх підґрунтя становить передусім визнання того, що Республіка Польща однією з перших визнала проголошення Незалежності України; невдовзі між нашими державами було укладено міждержавну угоду про співробітництво в галузі культури, науки і освіти. Урядові починання знайшли відгук в ініціативах польських і українських діячів, зокрема щодо створення Наукового товариства «Польща–Україна» (1998), фундатори якого – українські академіки І. Зязюн і Н. Ничкало та польський професор Ф. Шльосек – звернулися до ідеї проведення наукових форумів (2005).

Київ–Варшава–Бидгощ:**траєкторія наукового співробітництва**

У цьогорічних польсько-українських зустрічах в Університеті Казимира Великого в Бидгощі (18–21 вересня, Республіка Польща) відображено зміцнення наукових традицій, започаткованих і розвинених на попередніх форумах, зокрема, в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (2011), Педагогічному університеті ім. Комісії народної освіти в Кракові (2013), Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (2015). Передусім у самому сенсі їх проведення не лише як широкого представницького наукового зібрання, для обміну думками, з наперед визначеною проблематикою, а й освітніх студій для наукової рефлексії дослідника, узагальнень дворічних між форумами спільних напрацювань, реалізації «дорожньої карти» українсько-польської співпраці.

Першого дня перебування української делегації за кордоном для учасників форуму було влаштовано урочистий прийом у Посольстві України в Республіці Польща, очікування якого підсилили враження від прогулянки Старим

містом Варшави, екскурсії музеєм художніх ремесел та відвідування Палацу на воді в Королівських Лазенках. Піднесено атмосферу дружньої зустрічі було створено святковою програмою: вітанням Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Польща Андрія Дешиці, зверненням до наукового зібрання президента НАПН України Василя Кременя та голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук Богуслава Сліверські, переглядом стрічки про українсько-польську співпрацю «Платформа натхнення» (автор – секретар Національної спілки журналістів України Гліб Головченко), презентацією професором Адамом Соляком та академіком Неллею Ничкало нового випуску польсько-українського щорічника, відзначенням науковців нагородами за зміцнення українсько-польських зв'язків.

У серці кожного члена української делегації відгукнулися слова Василя Кременя про те, що ми прибули до Польщі не лише як педагоги з метою обміну досвідом, а й як українці, громадяни держави, яка всіма силами прагне долучитися до великої європейської сім'ї, опанувати те краще, що є в Європі, заручитися підтримкою дружньої польської держави.

Старовинний і витончений Бидгощ зустрів наукову спільноту неочікуваним бабиним літом, викликав захоплення своїм модерним освітнім осередком – Університетом Казимира Великого. Саме у сучасно обладнаних приміщеннях навчального корпусу і бібліотеки університету в рамках змістовно насичених пленарних та секційних засідань розгорнувся педагогічний дискурс, пов'язаний з обґрунтуванням аксіологічних засад сучасної освіти. Його акценти визначили у своїх доповідях академіки Нелля Ничкало (про значущість гуманістичної місії освіти в сучасному світі), Валерій Биков (щодо ціннісних орієнтирів інформаційного суспільства), Георгій Філіпчук (про національно-культурний контекст освітньої політики), Віктор Коцур (з питання інтернаціоналізації вищої освіти), члени-кореспонденти НАПН України Олег Топузов (щодо прогнозування розвитку сучасної середньої освіти), Лариса Лук'янова (з погляду трансформацій у неперервній освіті) та ін. Така різноаспектність проблематики дала змогу репрезентувати спільний доробок українських учених, актуалізувати питання для обговорення на майбутніх зустрічах.

Серед представників приймаючої сторони найбільшу зацікавленість викликали виступи знайомих польських учених Стефана Квятковські, Тадеуша Александра, Ришарда Герлаха та ін.

Український і польський освітні концепти: ідеї для роздумів

Центральні доповіді – своєрідний маніфест сучасної освіти – виголосили Богуслав Сліверські і Василь Кремень. Не прагнучи віднайти між ними лінії дотику і розмежування, сприймаємо ці ідеї для роздумів як пошук шляхів спільного майбутнього – у діалозі культур, плюралізмі думок, національному і міжнаціональному порозумінні.

Богуслав Сліверські звернув увагу на те, що з розвитком глобальних комунікацій ідеї перетинають кордони так само швидко і динамічно, як і результати досліджень спільнот, які їх здобули на ґрунті педагогічної практики та наукових теорій. Транспортування знань є природним, сприяє появі нових утопій або відродженню старих, і блокування цього процесу є патологічним. Науковець зауважив: багатство теоретичних підходів у педагогіці не має бути явищем тривожним, оскільки це цілком природньо для наук про людину, непокоїти може стан розгублення і дезорієнтації педагогів, які, не маючи широких методологічних знань, не здатні віднайти орієнтації власним освітнім дослідженням. Не можна повернути ані коло історії, ані розвиток педагогічної думки, так само як і протистояти появі різних виховних напрямів та моделей, тому що вони суперечать чийось поглядам або не отримали преференції «згори». Не варто уподібнювати освітню політику пропаганді, адже це явища якісно різні, як у сенсі універсальних цінностей, так і в сенсі впливу на людську індивідуальність. Маємо визнати педагогічний плюралізм і його залежність від інтелектуального рівня громадян і суспільної культури.

Учений звернувся до ідеї педагогіки надії, яка є тим видом знань і педагогічної рефлексії про навчання і виховання, яка може розвиватися як автономна наука, але може виникнути й на фундаменті педагогіки ворожнечі і зневір'я. Це – педагогіка для майбутнього, вона сповнена оптимізму, відкриває нові перспективи щодо власного існування і розвитку для тих, хто вірний надії і здатний до руху. Водночас вимагає від науковця душевних зусиль, здібностей до бунтарства, протистоїть

лякливості, оживлює надію, зобов'язує до вірності науці і її творцям. Закликає бути етичним, транслювати не лише теоретичні знання, а й практику в емоціях і почуттях. Стверджує: справжній педагог не відрікається власних етичних переконань і проблем власного буття.

Наука вимагає віддачі, не припускає зайвого: їй треба віддати ціле серце, а не служити наполовину.

Польський дослідник звернувся до ролі педагогіки у XXI столітті з погляду реальних загроз віртуального світу і допомоги дітям та молоді у розв'язанні їхніх проблем. Зростає значення педагогіки в світі змін, коли спостерігається забування і фальшування історії. Тож настав час позбутися опортунізму та створити «нову педагогіку» як науку і практично нове комунікування із світом, відкинути видумування вже відкритого на користь справжнього пізнання світу.

Василь Кремень наголосив на тому, що, з огляду на цивілізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства, наука і освіта є одними з головних його пріоритетів. У зв'язку з цим постають нові освітні завдання, передусім щодо зміни функцій освітнього процесу, який має бути спрямований не лише на засвоєння базових знань, а й на забезпечення опанування нових та використання їх у практичній діяльності. Науковець наголосив на ролі Людини в поступі до суспільства знань, акцентував на розвитку інноваційної особистості з інноваційним типом мислення, здатної до інноваційного типу діяльності. Особистісний розвиток людини пов'язаний зі зростанням демократичності суспільства, яку визначає ступінь самовдосконалення громадян.

У цьому суспільстві головним важелем прогресу є розвиток особистості на основі її здібностей та особливостей. Це має забезпечити дитиноцентричний підхід з орієнтацією на конкретну дитину, а також перегляд системи цінностей особистості. В контексті українських реалій актуальність означеної проблеми пов'язана зі створенням незалежної держави, утвердженням демократії, значущості багатоманітного духовного світу. З огляду на це, ціннісними орієнтирами є громадянська єдність, національна згуртованість, патріотичне виховання. Усвідомлення сутності змін забезпечить свідоме їх сприйняття.

VII Польсько-український форум «Освіта для майбутнього» завершив свою роботу, окресливши напрями для нових спільних досліджень, наукових контактів, міжнародних академічних обмінів. Попереду – зустріч українських і польських науковців у Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди задля подальшого утвердження людяності, освіченості і культури.

Анжеліна ПУГАЧ,
Олександр ПУГАЧ